

GAZETA PLEBISCYTOWA

11 lipca 1920

POWIŚLE

11 Lipca 2020

Mieszkańcy Janowa i samorzą nigdy nie zapomnieli o wydarzeniach z 1920 roku. Regularnie obchodzone są rocznice pamiętnego plebiscytu dzięki któremu powstała Mała Polska.

Foto archiwum z 2005 r.

Plebiscyt na Powiślu w 1920 roku

Wraz z odrodzeniem się Polski po 123 latach zaborów istotnym problemem międzynarodowym było wyznaczenie granic państwa. Spornymi terenami były przede wszystkim Prusy Wschodnie (Warmia, Mazury i Powiśle) oraz Górny Śląsk, gdyż pretensje do tych terenów – ze względów historycznych, gospodarczych i demograficznych rościły sobie zarówno Polska jak i Niemcy. Dlatego też - w myśl postanowień traktatu wersalskiego - o przynależności tych ziem miały zdecydować plebiscyty, czyli wypowiedzenia się ludności w formie głosowania, czy jest za przyłączeniem do nowo powstałego państwa polskiego czy do Niemiec.

Mapa przeglądowa Powiśla z 1920 roku

Foto Archiwum Państwowe

Dnia 11 lipca 1920 r. na Warmii, Mazurach i interesującym nas Powiślu odbył się jeden z dwóch wspomnianych plebiscytów dotyczących Polski. Nad przebiegiem głosowania czuwały komisje międzysojusznicze powołane przez Ligę Narodów. Plebiscyt na Powiślu obejmował cztery powiaty: suski, kwidziński, sztumski i malborski. Jego wynik był ogromną porażką. Polsce bowiem przyznano jedynie 5 gmin na Powiślu. Były to: Małe Pólko, Nowe Lignowy, Kramrowo, Bursztyn i Janowo. Do Polski również ze względów gospodarczych przyłączono port rzeczny w Korzeniewie - bez samej wsi Korzeniewo - oraz przyczółek mostowy w Opaleniu. Pozostały obszar plebiscytowy – poza trzema gminami na Mazurach – pozostał na terenie Niemiec. Odtąd granica między Polską a Niemcami biegła wzdłuż wschodniego brzegu Wisły.

Na przyczynę niepowodzenia opcji polskiej złożyło się wiele czynników. Badacze wymieniają tu m.in. przewagę materialną, organizacyjną i propagandową strony niemieckiej w czasie kampanii plebiscytowej czy terrorystyczną działalność niemieckich bojówek (ważną też przyczyną był fakt przywiezienia teren Warmii, Mazur i Powiśla przez władze niemieckie około 100 000 osób, przeważnie emigrantów z Zagłębia Ruhry, jako urodzonych przed 1905 r. i mających powyżej 20 lat - od red.). Ponadto zwracają uwagę, iż plebiscyt odbył się w bardzo trudnym dla Polski momencie, tj. w czasie generalnej ofensywy Armii Czerwonej w trakcie wojny polsko-bolszewickiej, co skutecznie wykorzystywała propaganda niemiecka nazywając Rzeczpospolitą „państwem sezonowym”, które za chwilę zostanie zajęte przez bolszewików. (Opr. dr Lidia Potykanowicz-Suda /Archiwum Państwowe)